

Archeologisch bureauonderzoek

**locatie Limmerkoog,
Uitgeest gemeente Uitgeest
(NH).**

november 2020

Versie 1.2 (concept)

In opdracht van:
Sturm

Colofon

v2.3

Laagland Archeologie Rapport 526

Archeologisch bureauonderzoek locatie Limmerkoog te Uitgeest, gemeente Uitgeest (NH)

Auteur: Jeroen Wijnen en Jesper de Raad

In opdracht van: Sturm

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: concept

Controle: Jeroen Wijnen

Autorisatie: Jeroen Wijnen

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F-G
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 60294418

© Laagland Archeologie BV, Almelo, november 2020

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in oktober 2020 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd over de locatie Limmerkoog te Uitgeest. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure rondom elf woningen te realiseren.

Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd.

Vanwege de grote diepte waarop het Pleistocene landoppervlak zich bevindt kan een specificatie voor de periode Laat-Paleolithicum-Neolithicum achterwege blijven. Vrijwel het gehele Neolithicum was het plangebied onderdeel van een open getijdengebied. Rond 2500 voor Chr. werd het bekken van dit getijdengebied door verlanding kleiner en werd de invloed beperkt tot enkele zeegaten in een verder gesloten kust. Hieraan ligt het ontstaan van het Oer-IJ aan ten grondslag.

Vanaf de verlanding van het Oer-IJ estuarium in de Bronstijd, de daaropvolgende definitieve afsluiting van de monding van het Oer-IJ in de Late IJzertijd tot de vernatting en veengroei in de Vroege Middeleeuwen was het plangebied goed bewoonbaar. Vanwege de ligging op een kwelderwal was dat vrij zeker van toepassing voor het plangebied. Om die reden is de archeologische verwachting hoog voor de periode Bronstijd-Late Romeinse tijd/Vroege Middeleeuwen. Omdat het gebied rond 1000 werd ontgonnen is er een hoge archeologische verwachting vanaf de Middeleeuwen. Afgezien een periode van overstromingen rond 1250 na Chr., geldt er een hoge archeologische verwachting vanaf ca. 1000 na Chr.

Resten van de Bronstijd tot Vroege Middeleeuwen worden vanaf ca. 50 cm, onder de pikklei verwacht. Vanaf de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd kunnen resten liggen in de top van de natuurlijke ondergrond, mogelijk dicht onder het maaiveld onder een bouwvoor of eventuele ophogingslaag.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is de kans groot dat het plangebied archeologische sporen bevat. Op basis van de onderzoeksresultaten wordt nader archeologisch onderzoek geadviseerd.

Gelet op de te verwachten prospectiekenmerken en prospecteerbaarheid van een eventuele vindplaats wordt geadviseerd dit vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een verkennend onderzoek.

De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Uitgeest. De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar deskundige, E. van Rooijen

Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, of resten waarvan redelijkerwijze kan worden vermoed dat het om archeologische resten gaat, dan geldt op grond van de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, www.cultureelerfgoed.nl).

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding onderzoek	7
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	7
1.3 Administratieve gegevens	8
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	9
1.5 Geplande verstoring	10
1.6 Gemeentelijk beleid	10
1.7 Onderzoeksdoel	10
2 Inventarisatie	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	11
2.3 Archeologie	14
2.3.1 Bekende archeologische waarden	14
2.3.2 Waarnemingen	14
2.3.3 AMK-terreinen	14
2.3.4 Gemeentelijke verwachtingskaart	15
2.3.5 Eerder archeologisch onderzoek	15
2.4 Historie	17
3 Conclusie en verwachtingsmodel	19
3.1 Conclusie	19
3.2 Verwachtingsmodel	20
4 Selectieadvies	21
literatuur	22
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	24
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	25
BIJLAGE 3 Boorstaten DINO-loket	26
BIJLAGE 4 Geomorfologische kaart	28
BIJLAGE 5 Actueel Hoogtebestand Nederland	29
BIJLAGE 6 Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	30
BIJLAGE 7 Bodemkaart	32
BIJLAGE 8 Waarnemingen	33
BIJLAGE 9 onderzoeksmeldingen	34
BIJLAGE 10 AMK-terreinen	35

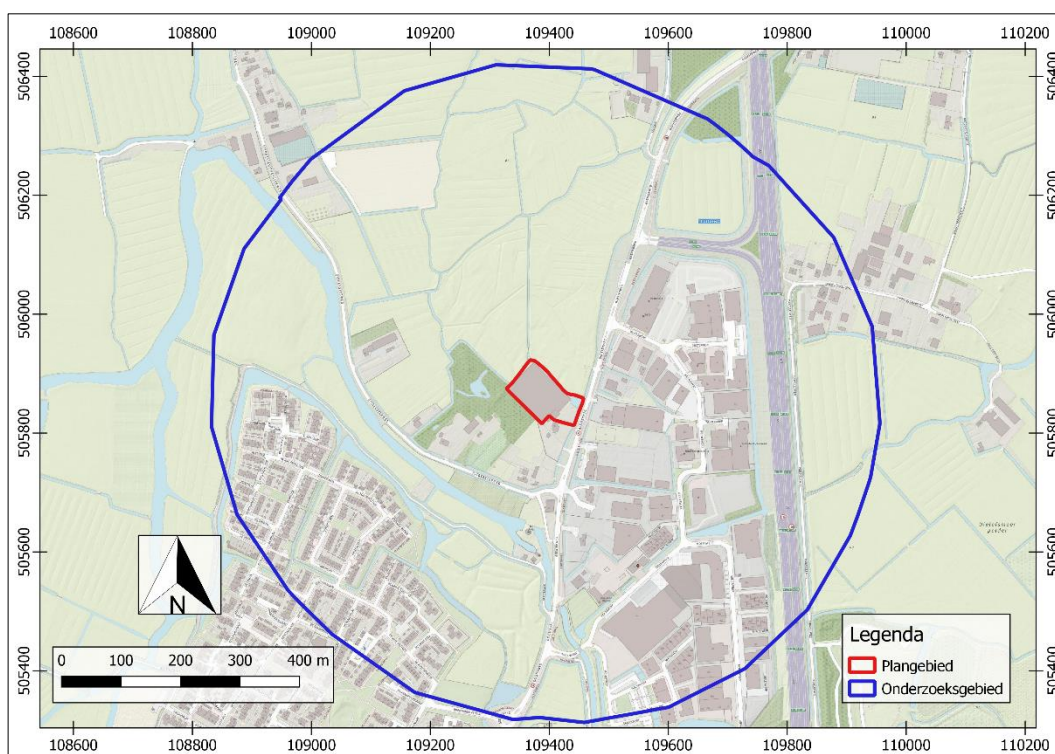
HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande bouw van nieuwe woningen aan de Geesterweg te Uitgeest, gemeente Uitgeest (NH). Hiertoe is een bestemmingsplanwijziging vereist. De gemeente Uitgeest heeft een eigen archeologiebeleid. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De opdrachtgever beoogt met het onderzoek de gemeentelijke paraaf te krijgen voor het onderdeel archeologie. Aanvullende wensen zijn niet kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de locatie Limmerkoog in Uitgeest, gemeente Uitgeest (NH), zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied.

Het plangebied heeft een omvang van 7464 m². Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 500 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Noord-Holland
Gemeente	Uitgeest
Plaats	Uitgeest
Beheerder/eigenaar grond	Limmerkoog BV
Toponiem	Locatie Limmerkoog
Kadastrale perceelnummer(s) ¹	UGT00 - GA - 169
Laagland Archeologie projectnummer	UILO201
Datum conceptrapportage	30 oktober 2020
Datum definitief rapport	
XY-coördinaten	NW 109367.7 / 505921.7
	NO 109457.7 / 505859.0
	ZW 109327.8 / 505875.1
	ZO 109441.1 / 50813.1
Kaartblad ²	19C
Oppervlakte/lengte Plangebied	7464 m ²
Datering	Nader te bepalen
Complextype	Nader te bepalen
Onderzoeksmeldingsnr.	4905963100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Archeologisch bureauonderzoek
Opdrachtgever	Sturm
Goedkeuring bevoegde overheid	Gemeente Uitgeest
Bevoegde overheid	Gemeente Uitgeest
Adviseur namens bevoegde overheid	E. van Rooijen
Beheer documentatie	Provinciaal depot voor archeologie Noord-Holland - Huis van Hilde

¹ kadastralekaart.com

² www.imergis.nl/htm/opentopo800.htm

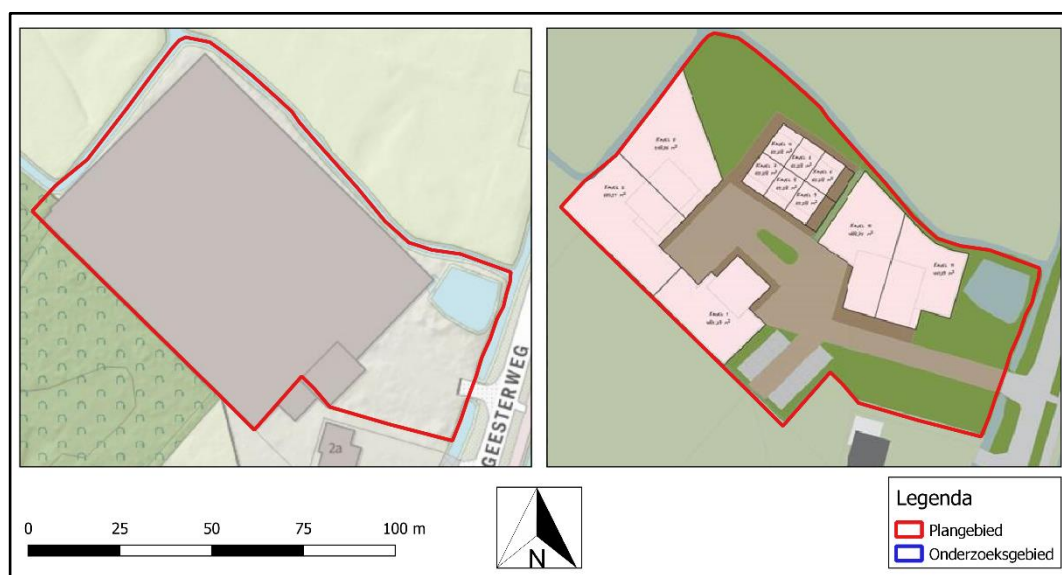
	E-depot voor de Nederlandse archeologie Archief Laagland archeologie BV
Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F-G 7602 RG Almelo 06 40 61 85 50
Projectleider/opsteller onderzoek	Jeroen Wijnen jeroen.wijnen@laaglandarcheologie.nl

Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied betreft momenteel een gebied met kassen en twee schuren. Het terrein bevat voor zover bekend geen kelders of andere ondergrondse kunstwerken en er zijn geen historisch waardevolle bouwwerken in het plangebied aanwezig.³

Er zijn 11 woningen voorzien, onderverdeeld in 6 rug-aan-rug woningen, 4 twee-onder-een-kapwoningen met tuin en een vrijstaande woning met tuin. Verder wordt het terrein ingericht als erf met toegang voor de ontsluiting en openbaar groen. In dit stadium zijn verdere details van de plannen nog niet bekend. De milieutechnische condities, huidige en eventuele nieuwe waterpeil en of en zo ja wie de toekomstige gebruiker(s) wordt/worden zijn in dit stadium evenmin bekend. Wel kan momenteel het terrein nog niet onderzocht worden omdat de kassen deels uit asbest bestaan. Naar verwachting is ook de bovengrond verontreinigd met asbest. Onderstaande afbeelding toont de huidige en de gewenste nieuwe situatie.

Afbeelding 2. Huidige (links) en de gewenste nieuwe situatie (rechts).

³ bron: gemeentelijke monumentenlijst

1.5 GEPLANDE VERSTORING

De ingrepen vinden plaats binnen het plangebied. De diepte van de geplande verstoring reikt vermoedelijk overwegend niet dieper dan ongeveer 70 cm -mv. Rioleringsbuizen kunnen dieper aangelegd worden (120 cm -mv).⁴

1.6 GEMEENTELIJK BELEID

In het bestemmingsplan Buitengebied te Uitgeest ligt het plangebied in een zone met dubbelbestemming waarde archeologie 6. Archeologisch onderzoek is vereist indien de omvang van de geplande bodemingrepen groter is dan 5.000 m² of meer dan 35 cm diep. De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt de vrijstellingsgrenzen zoals die in het vigerende gemeentelijk archeologiebeleid zijn aangegeven.

1.7 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). De initiatiefnemer beoogt met het hier uitgevoerde onderzoek te voldoen aan de gemeentelijke regelgeving omtrent archeologisch onderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek.

⁴ Mailcontact opdrachtgever, 23-10-2020.

HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

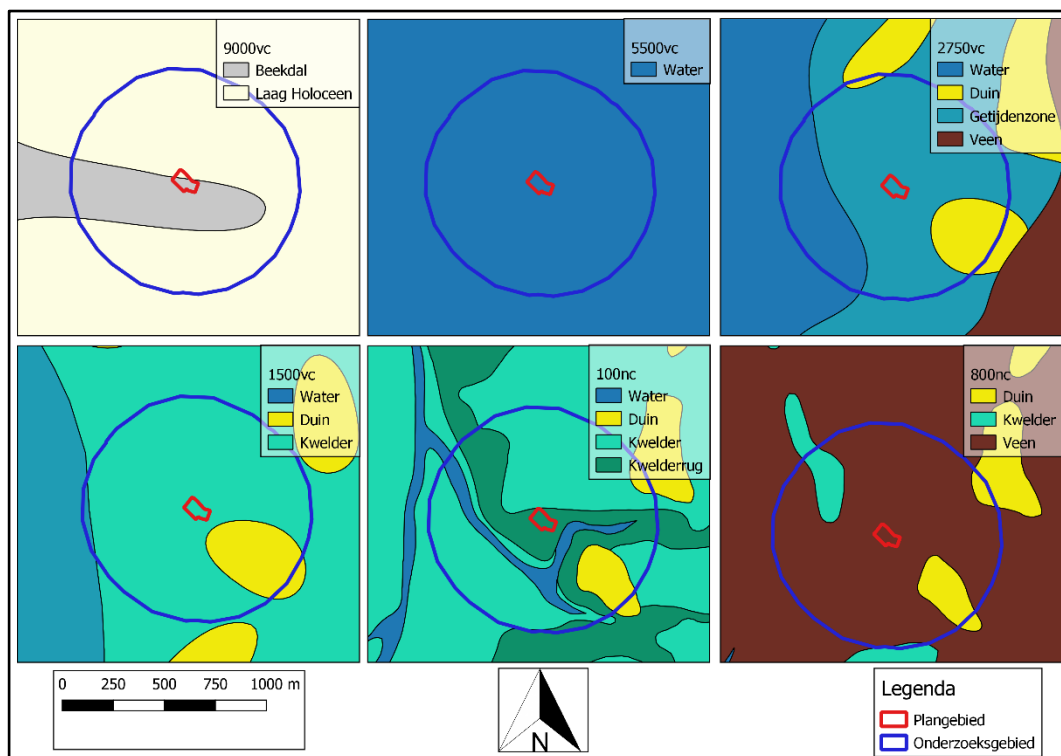
2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

De geologische ontwikkeling wordt beschreven aan de hand van paleogeografische kaarten (afbeelding 3). Vanaf het einde van de laatste ijstijd (Weichselien, 116.000 – 11.500 voor heden) lag het plangebied deels in een vlechtend rivierensysteem in een omvangrijke dekzandvlakte. De nu nog aanwezige Pleistocene afzettingen liggen op een diepte van circa 20 – 25 m –NAP. Na de klimaatopwarming vanaf het Vroeg-Holocene steeg de zeespiegel. Het plangebied wordt vanaf het Neolithicum (omstreeks 5500 voor Chr.) deel van een open getijdenzone. De top van de oorspronkelijke Pleistocene afzettingen is geërodeerd door het zeewater. Tussen 4000 en 2500 voor Chr. nam de relatieve zeespiegelstijging langs de Nederlandse kust af, waardoor het getijdengebied verlande. Door deze verlanding nam het getijvolume van het mariene bekken af, breidden de veengebieden zich vanuit het achterland uit, werden de getijdengeulen in de bekkens kleiner en ontstond er een gesloten strandwallenkust met enkele zeegaten waarop rivieren uit het achterland afwaterden.⁵ Het plangebied was gelegen in het Oer-IJ één van deze zeegaten. Het Oer-IJ vormde de monding van de Utrechtse Vecht.⁶ In de Bronstijd (omstreeks 1500 voor Chr.) maakt het plangebied deel uit van een kweldergebied. Door de uitbreiding van de Flevomeren en het ontstaan van een nieuwe natuurlijke afwatering richting Waddenzee werd de afvoer naar de monding van het Oer-IJ sterk verminderd. Door verzanding van de monding van het Oer-IJ nam de getijdeninvloed sterk af, waardoor veen (voornamelijk rietveen) zich kon ontwikkelen tussen 1500 voor Chr. en 800 na Chr. Ergens tussen 200 en 100 voor Chr. werd de monding van het Oer-IJ afgesloten. Het Oer-IJ-gebied lag niet langer in een getijdengebied en verzoette. Verder viel het voormalige getijdengebied grotendeels droog. In de Romeinse Tijd (circa 100 na Chr.) maakt het plangebied nog deel uit van een permanent droog gebied en was gelegen op een kwelderrug. Het veen dat zich vanuit het achterland over de kustvlakte uitbreidde, bereikte het plangebied ergens in de Vroege Middeleeuwen (afbeelding 3).

⁵ Vos, 2012.

⁶ Vos, 2015.

Rond 1000 wordt het veen ontgonnen en het gebied ingedijkt. Rond 1250 is bij overstromingen in het laaggelegen gebied van het Oer-IJ een kleilaag (Laag van IJ, Laagpakket van Walcheren; in de regio bekend als de pikklei) bij extreme hoogwaters vanuit de Zuiderzee afgezet (12e -14e eeuw).⁷ Deze laag bestaat uit klei, zwak tot uiterst siltig, soms met dunne zandlaagjes.

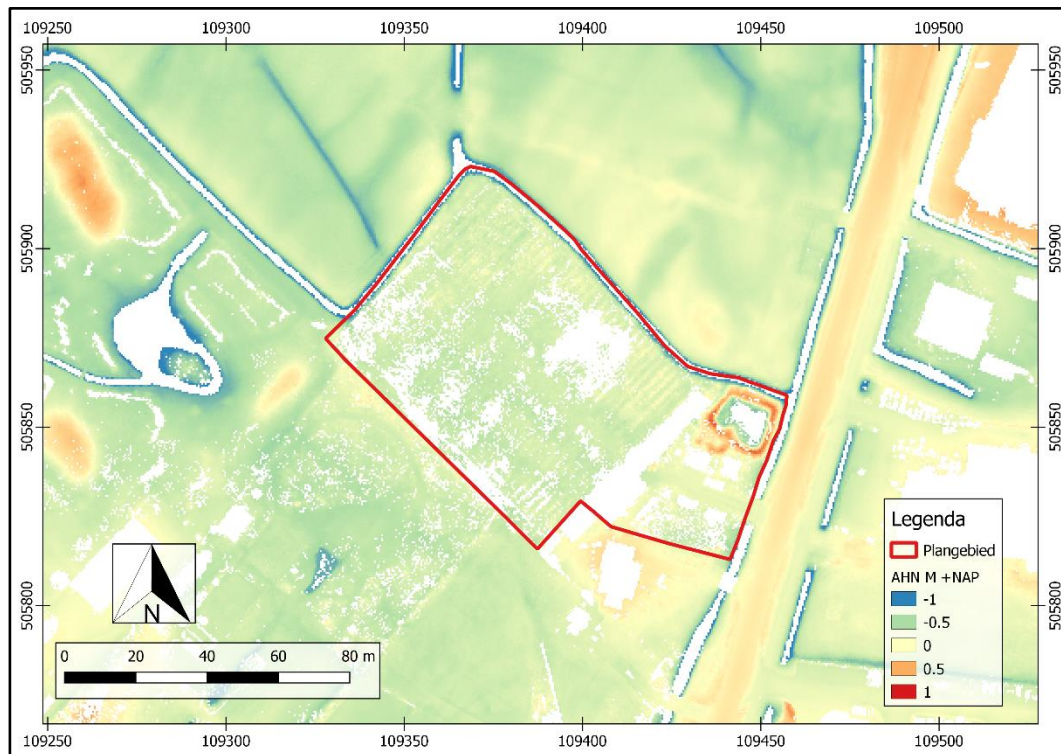
Afbeelding 3. Paleogeografische ontwikkeling van 9000 voor Chr. – 800 na Chr. (naar Vos e.a., 2013).

In DINO-loket zijn twee boringen geraadpleegd (Bijlage 3). Boring B19C1681 ligt op ca. 10 m ten zuiden van het plangebied en boring B19C1679 ligt ca. 10 m ten noorden van het plangebied. De boringen maken deel uit van een tracé boringen die parallel aan de Geesterweg gezet zijn. Boring B19C1769 en B19C1681 zijn respectievelijk tot 3,8 en 4,0 m -mv gezet. In beide gevallen behoren de afzettingen tot de maximaal verkende diepte tot het Laagpakket van Walcheren, Formatie van Naaldwijk. Het verschil in opbouw binnen een korte afstand van 60 à 70 m is illustratief voor de grote variabiliteit binnen het landschap. In boring B19C1679 is vanaf 50 cm -mv (1,1 m -NAP) een zandpakket aanwezig, dat naar onder toe enigszins grover wordt. Vanaf 10 cm -mv (0,7 m -NAP) is zwak zandige klei aanwezig. De bovenste 10 cm is niet benoemd. In boring B19C1681 ligt vanaf 350 cm -mv (4,1 m -NAP) matig fijn zand. Vanaf 50 cm -mv (1,1 m -NAP) is een pakket sterk siltige en zwak zandige klei aangetroffen. De bovenste 50 cm bestaat uit een zwak siltige kleilaag (zwarte klei), die waarschijnlijk de pikklei representeert.

Op de geomorfologische kaart (bijlage 3) ligt het plangebied in een zone van binnendelta-welvingen (L71). Op ca. 100 m ten zuiden ligt een getij-kreebeddingafzetting, zee-erosiegeul (R71). In het onderzoeksgebied zijn tevens strandwallen en vlakke van getij-afzettingen als landschapseenheden aanwezig. Op het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), zie bijlage 5 ligt het gehele plangebied op een enigszins hoger gelegen gebied, dat als binnendelta-welving of kwelderrug gezien kan worden. Het bebouwde gebied ten oosten, aan de overzijde

⁷ Weerts, 2003.

van de Geesterweg en de dijk waarop de Geesterweg zelf zijn opgehoogd. Verder is het bebouwde gebied op ca. 300 m ten zuidwesten van het plangebied opgehoogd. Het plangebied ligt op het AHN op een gemiddelde hoogte van -0.5 tot 0 m NAP. Op de detailopname (zie afbeelding 4) lijkt het plangebied in gebruik genomen geweest te zijn voor akkerbouw (mogelijk bloementeelt).

Afbeelding 4. Detailopname van het plangebied op het AHN.

Bodem

Bodemkundig (bijlage 7) ligt in het plangebied het bodemtype knippige poldervaaggronden; kalkarme klei, profielverloop 3 (gMn83C). Profielverloop 3 wil zeggen zavel- en kleigronden met een niet-kalkrijke, zware kleilaag (> 35% lutum). Deze kleilaag die binnen het plangebied waarschijnlijk binnen 25 cm zal beginnen komt waarschijnlijk overeen met de pikklei. Door verschillen in afzettingsmilieu en de plaatselijke aanwezigheid van resten veen liggen er maar liefst zes bodemtypen in het onderzoekgebied. Ten zuiden en westen van het plangebied komen moerige eerdgronden met een moerige bovengrond op zand (vWz) en kalkarme poldervaaggronden; lichte zavel, profielverloop 5 (mn15C) voor. Ten westen komen tevens kalkrijke poldervaaggronden; lichte zavel, profielverloop 5 (mn15A) voor. Ten noorden komen moerige eerdgronden met een moerige bovengrond of moerige tussenlaag op niet-gerijpte zavel of klei (Wo) voor. Ten noordoosten komen kalkhoudende vlakvaaggronden voor bestaande uit matig fijn zand (Zn50A) en ten oosten komen kalkrijke poldervaaggronden; zware zavel, profielverloop 2 (Mn22A).

De aanwezigheid van verschillende bodemtypen is illustratief voor de diverse landschapseenheden binnen het plangebied.

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 8 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied.

2.3.2 WAARNEMINGEN

In het onderzoeksgebied zijn achtentwintig waarnemingen bekend. Vanwege de aanzienlijke omvang zijn de waarnemingen ingedeeld in vier zones (zie bijlage 7).

Zone 1 ligt op circa 300 m ten westen van het plangebied liggen zaakidentificaties 3062994100, 2959396100, 2970979100, 2797477100, 2971026100, 3094479100, 3054075100, 2775022100, 318434100, 3090541100, 2971229100, 2971286100 en 2776870100. De dertien zaakidentificaties betreffen een divers aantal vondsten en vondst categorieën (waaronder keramiek, bot, steen en ijzer) gedateerd vanaf de IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd. De vondsten zijn geregistreerd binnen archeologische boringen, (veld)karteringen en opgravingen vanaf de jaren '80 tot en met de jaren '90. Bij de waarnemingen zijn diversen sporen, structuren en complextypes geregistreerd.

Zone 2 ligt op circa 100 m ten zuiden van het plangebied. Onder zaakidentificaties 2776910100, 2889711100 en 2820300100. De drie waarnemingen betreffen een divers aantal vondsten en vondstcategorieën (waaronder bot, keramiek, metaal en glas) gedateerd vanaf de IJzertijd t/m Nieuwe Tijd, met een focus op de Vroege en Late Middeleeuwen. De vondsten zijn geregistreerd binnen een archeologische opgravingen tussen 1983 en 1989 en behoren bij complextype bewoning (inclusief verdediging onbepaald).

Zone 3 ligt op circa 50 m ten oosten van het plangebied. Onder zaakidentificaties 2931011100, 2917007100, 3118276100, 3090509100 en 2874045100. De vijf waarnemingen betreffen een divers aantal vondsten en vondstcategorieën (waaronder keramiek, bot, menselijk bot, brons, munten) daterend vanaf de IJzertijd t/m Nieuwe Tijd, met een focus op de Middeleeuwen, Late IJzertijd en vroeg Romeinse Tijd. De meeste vondsten zijn geregistreerd binnen archeologische opgravingen uit de jaren '50 en '80 en kennen diversen sporen, structuren en complextypen.

Zone 4 ligt op circa 250 m ten oosten van het plangebied. Onder zaakidentificaties 2776846100, 2971748100, 2971804100, 2971820100 en 2931003100. De vijf waarnemingen betreffen een divers aantal vondsten en vondstcategorieën (waaronder keramiek, bot, steen en brons) daterend vanaf de Middeleeuwen tot en Nieuw Tijd Laat, met een focus op de Romeinse Tijd. De meeste vondsten zijn geregistreerd binnen (veld)karteringen uit de jaren '50 en '70 en behoren bij complextype bewoning (inclusief verdediging onbepaald).

2.3.3 AMK-TERREINEN

AMK-terreinen (= Archeologische Monumentenkaart) zijn terreinen waarvan bekend is dat zich archeologische resten in de grond bevinden. Het archeologisch belang daarvan is bovendien gewaardeerd. Zo zijn er AMK-terreinen van archeologisch

belang, hoog, zeer hoog archeologisch belang en wettelijk beschermde AMK-terreinen van zeer hoog archeologisch belang).

Binnen het onderzoeksgebied zijn vier AMK-terreinen geregistreerd:

Op circa 500 m ten westen van het plangebied ligt een AMK-terrein **15476** met een hoge archeologische waarde. Het terrein wordt gedateerd in de late Middeleeuwen A en behoort tot het complextype nederzetting. De beschrijving van het AMK-terrein is: *"Terrein met sporen van een cultuurlaag uit de Late Middeleeuwen (waarschijnlijk 11de-13de eeuw), liggende op een diepte van 0.3 tot 0.7 meter onder maaiveld. In de laag bevinden zich verbrand- en onverbrand bot, verbrande leem, puinfragmentjes, aardewerk en houtskool. Mogelijk zijn er ook grondsporen aangeboord. Onder de vondstlaag zijn fosfaatverkleuringen aangetroffen. Het aardewerk bestaat onder andere uit (= Geomorfologische ligging: op een zandkop die een restant is van een voormalige wadplaat, ontstaan tijdens de Duinkerke I-transgressiefase."*

Op circa 300 m ten westen van het plangebied ligt AMK-terrein **13991** met een archeologische waarde. Het terrein betreft een dijktracé dat gedateerd is vanaf de Late Middeleeuwen tot en met Nieuwe Tijd. De beschrijving van het AMK-terrein is: *"Terrein met de resten van een dijk. De Limmerkoog levert zowel in wetenschappelijk- als cultuurhistorisch opzicht een bijdrage aan de ontginningsgeschiedenis van het gebied. Circa 1235"*

13989 direct ten oosten grenzend van het plangebied ligt AMK-terrein **13989** met een archeologische waarde. Het terrein betreft een dijktracé dat gedateerd is vanaf de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe Tijd. De beschrijving van het AMK-terrein is: *"Terrein met de resten van een dijk grotendeels al aanwezig circa 1235. De Koogdijk heeft onderdeel uitgemaakt van de uitgebreide Sint Aagtdijk. De dijk levert zowel in wetenschappelijk- als cultuurhistorisch opzicht een bijdrage aan de ontginningsgeschiedenis van het gebied."*

Op circa 500 m ten oosten van het plangebied ligt AMK-terrein **1874** met een hoge archeologische waarde. Het terrein betreft een Nederzetting (onbepaald) uit de Romeinse Tijd. De beschrijving van het AMK-terrein is: *"Terrein met sporen van bewoning. Het terrein is deels geëgaliseerd, klein kleiheuveltje in het terrein zichtbaar, mogelijk een verhoogde huisplaats, afmeting 10 bij 13 meter. Er is tijdens het booronderzoek een humeuze cultuurlaag aangetoond met een dikte van 0.2 á 0.3 meter. Op sommige plaatsen zijn twee cultuurlagen aanwezig, gescheiden door een schone zandlaag. Aangezien de redelijk geconserveerde resten in wetenschappelijk opzicht een bijdrage leveren aan de bewoningsgeschiedenis van het gebied, wordt in principe behoud van dit terrein nagestreefd."*

2.3.4 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Op de gemeentelijke verwachtingskaart (bijlage 6) ligt het plangebied in een zone met een archeologisch waardevol gebied categorie 4.

2.3.5 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied hebben eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzochte locaties zijn afgebeeld in bijlage 8. Op de afbeelding zijn negen zaakidentificatienummers zichtbaar voor een overzichtelijke inventarisatie van eerder uitgevoerd onderzoek binnen het onderzoeksgebied wordt dit voldoende geacht.

Zaakidentificatie 2030737100 betreft een booronderzoek, op circa 400 m ten westen van het plangebied. Het onderzoek is niet gedeponneerd in Archis en Dans Easy. Het booronderzoek is uitgevoerd in 1997. De contouren van het plangebied zijn gelijk aan AMK-terrein **15476**. Mogelijk gaat het om het achterliggende onderzoek ten behoeve van deze aanwijzing.

Zaakidentificatie 2360504100 betreft een bureauonderzoek, op circa 200 m ten westen en zuiden van het plangebied. Het onderzoek is niet gedeponneerd in Archis en Dans Easy. Het booronderzoek is uitgevoerd in 2012. Tot op heden is er geen vervolgonderzoek geregistreerd.

Zaakidentificatie 4648415100⁸ betreft een bureauonderzoek en zaakidentificatie 4662299100⁹ het vervolg (boor)onderzoek, op circa 300 m ten zuidwesten van het plangebied. Op basis van de in het bureauonderzoek geraadpleegde aardwetenschappelijke, historische en archeologische gegevens worden archeologische resten vanaf het neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd binnen het plangebied verwacht. Het verkennend booronderzoek heeft aangetoond dat de, gemiddelde, bovenste 0,8 meter opgebracht bouwzand is. Onder dit opgebrachte pakket zijn in meerdere boringen archeologische indicatoren aangetroffen. Daarnaast is een oeverwal aangetroffen die zeer aantrekkelijk is geweest om op te wonen. Er wordt geadviseerd vervolgonderzoek uit te laten voeren in de vorm van karterend booronderzoek of proefsleuvenonderzoek. Het onderzoek is afgerond in januari 2019. Tot op heden is er geen vervolgonderzoek geregistreerd.

Zaakidentificatie 2016821100 betreft een proefsleuven onderzoek, op circa 350 m ten zuiden van het plangebied. Het onderzoek is niet gedeponneerd in Archis en Dans Easy. Het proefsleuven onderzoek is uitgevoerd in 1989. Tot op heden heeft is er geen vervolgonderzoek geregistreerd.

Zaakidentificatie 4043158100¹⁰ betreft een bureauonderzoek, op circa 350 m ten zuiden van het plangebied. De onderzoeksresultaten zijn vanwege een file error niet terug te vinden in Archis en ze zijn niet gedeponneerd in Dans Easy. Het rapport is opgevraagd bij Antea group. We hebben geen reactie ontvangen.¹¹

Zaakidentificatie 4856278100 betreft een booronderzoek, op circa 400 m ten zuiden van het plangebied. Het onderzoek is niet gedeponneerd in Archis en Dans Easy. Het booronderzoek is uitgevoerd in 2020. Tot op heden heeft is er geen vervolgonderzoek geregistreerd.

Zaakidentificatie 2030186100¹² betreft een booronderzoek (uitgevoerd in 1997), op circa 450 m ten oosten van het plangebied. Het booronderzoek is uitgevoerd in delen waarvan terrein 2 binnen het onderzoeksgebied ligt. Het zuidelijke deel van terrein 2 betreft een vindplaats met sporen van bewoning uit de Romeinse Tijd en Middeleeuwen. Het terrein ligt op de rand van de strandwal van Groot-Dorregeest. Deze vindplaats is later geregistreerd onder AMK-terrein nummer **1874**.

Zaakidentificatie 2253041100¹³ betreft een booronderzoek, op circa 350 m ten oosten van het plangebied. Het tracéonderzoek is uitgevoerd in delen waarvan terrein 4 en 5 binnen het onderzoeksgebied liggen. Op beide terreinen komt een kleine deels door bloementeelt verstoorde strandwal voor. Binnen het onderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen of relevante vondsten gedaan. Er wordt geadviseerd archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van

⁸ Salomons, 2018.

⁹ Tuinman en Brattinga, 2019.

¹⁰ Tolsma en Fens, 2017.

¹¹ Rapport opgevraagd bij Antea group op 20-10-2020, tot op heden geen reactie.

¹² Exaltus & Soonius, 1997.

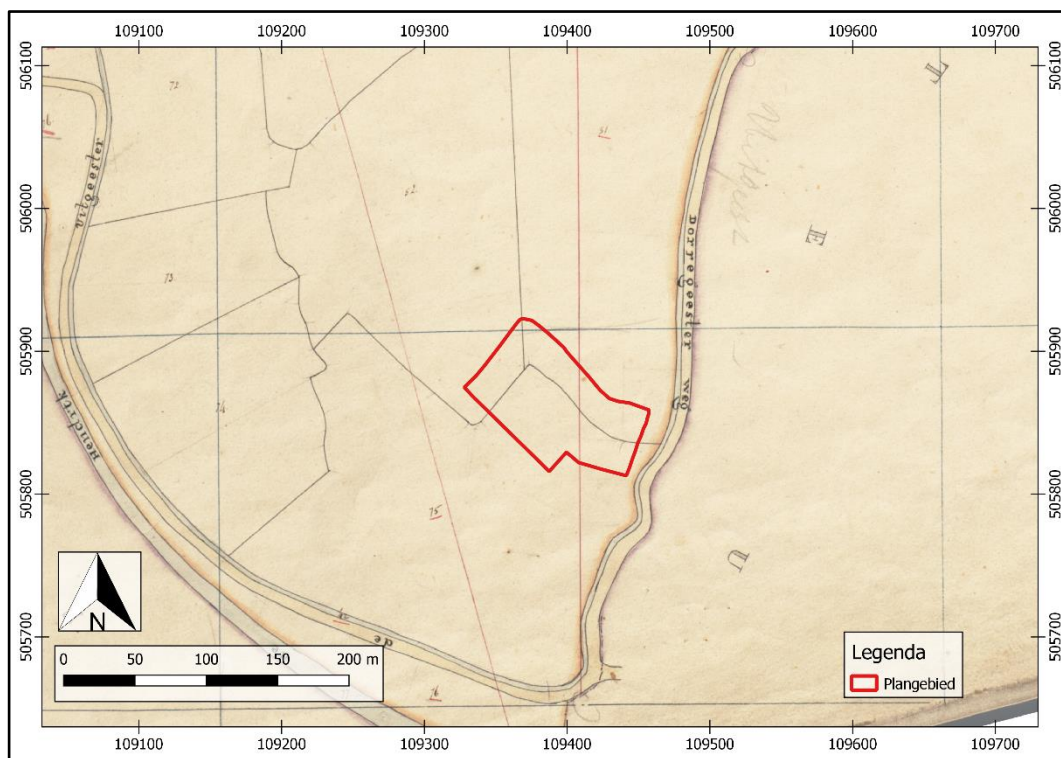
¹³ Heeringen, et al. 2009.

proefsleuvenonderzoek uit te laten voeren. Het booronderzoek is geregistreerd in 2009. Tot op heden is er geen vervolgonderzoek geregistreerd.

Zaakidentificatie 4866946100 betreft een bureauonderzoek, op circa 400 m ten noordoosten van het plangebied. Het onderzoek is niet gedeponerd in Archis en Dans Easy. Het booronderzoek is uitgevoerd in 2020. Tot op heden is er geen vervolgonderzoek geregistreerd.

2.4 HISTORIE

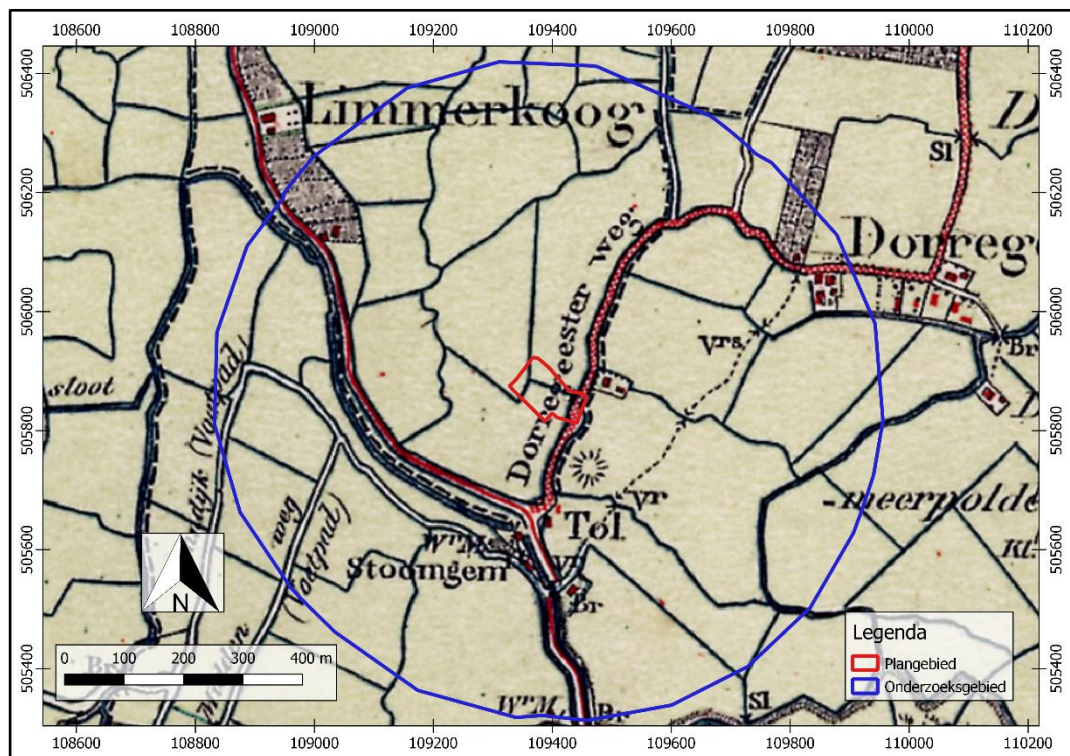
Op de eerste kadastrale minuut (circa 1832)¹⁴ is het plangebied en haar omgeving nog onbebouwd (zie onderstaande afbeelding). De terreinen waarin het plangebied valt zijn op de OAT (Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel) doorgehaald. Waarschijnlijk betreft het een weiland. Ten oosten van het plangebied ligt een Dorregeester weg. En ten zuiden en oosten op circa 200 m van het plangebied ligt de Uitgeester weg. Bij beide wegen gaat het om dijken met een aangrenzende sloot.

Afbeelding 5. Uitsnede uit de kadastrale minuut, circa 1832. De locatie van het plangebied is rood omlijnd.

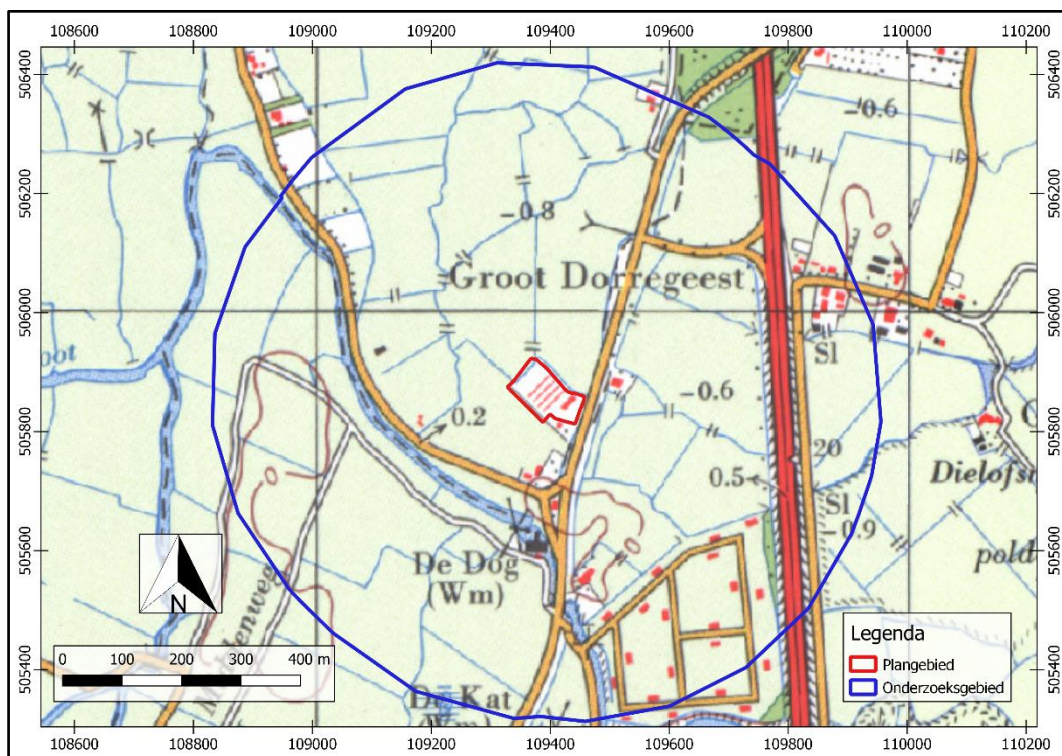
Op de topografische kaart van 1900 (zie afbeelding 6) is het plangebied onbebouwd en in gebruik als weiland/polder. De situatie lijkt ten opzichte van circa 1832 niet veranderd.

¹⁴ bron: hisgis.nl

Afbeelding 6. Uitsnede uit de topografische kaart van 1900. Bron: topotijdreis.nl.

Op de topografische kaart van 1971 (zie afbeelding 6) is het plangebied voor het eerst in gebruik genomen. Binnen het plangebied is bebouwing aanwezig. De bebouwing in het westelijk deel betreffen mogelijk de te slopen kassen en de bebouwing in het oostelijk deel het behorende bedrijfsgebouw.

Afbeelding 7. Uitsnede uit de topografische kaart van 1971. Bron: topotijdreis.nl.

HOOFDSTUK 3 CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL

3.1 CONCLUSIE

Op basis van de inventarisatie kan het volgende geconcludeerd worden.

Uit de geomorfologische en bodemkundige kaarten kan geconstateerd worden dat het bodemprofiel vermoedelijk intact is. Op grond van de landschapsgeschiedenis is er een archeologische verwachting vanaf de IJzertijd, mogelijk al de Bronstijd. Vanaf die tijd trad er verlanding op in het getijdengebied en was het plangebied in een kweldergebied gesitueerd. Vanwege de ligging op een kwelderrug/binnendelta-welving was het plangebied waarschijnlijk vanaf die periode bewoonbaar. In de Late IJzertijd en Romeinse tijd was het plangebied goed bewoonbaar omdat het in een grotendeels drooggevalen getijdengebied lag, omdat de monding van het Oer-IJ toen definitief was afgesloten. Door veengroei vanuit het achterland vond vernatting plaats en ergens in de Vroege Middeleeuwen was het plangebied overgroeid met veen. Rondom het jaar 1000 werd het gebied ontgonnen. Door extreem hoogwater in de Zuiderzee werd het gebied rond 1250 na Chr. overstroomd en werd de pijklei afgezet.

In de omgeving van het plangebied is een aanzienlijk aantal archeologische resten bekend. Vanwege het hoge aantal waarnemingen binnen het onderzoeksgebied zijn deze opgedeeld in vier zones.

Ten westen van het plangebied (zone 1) bevinden zich een groot aantal waarnemingen in context daterend vanaf de IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd. Ten zuiden van het plangebied (zone 2) bevinden zich meerde waarnemingen in context daterend vanaf de IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd met een focus op de Vroege en Late Middeleeuwen. Op circa 50 m ten oosten (zone 3) bevinden zich meerdere waarnemingen in context daterend vanaf de IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd met een focus op de IJzertijd, Romeinse Tijd en Middeleeuwen. Circa 250 m ten oosten (zone 4) bevinden zich meerdere waarnemingen in context daterend vanaf de IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd met een focus op de Romeinse Tijd. Resten uit de bovenstaande perioden kunnen ook in het plangebied worden verwacht.

In historische tijden (vanaf circa 1832) was het terrein niet in gebruik. Mogelijk was het vanaf de eerste historisch gegevens tot 1970 slechts in gebruik als weideland of akkerbouw (bloementeelt). Vanaf 1971 is het plangebied in gebruik genomen. Binnen het plangebied is bebouwing aanwezig in de vorm van de huidig te sloppen kassen en het bijhorende bedrijfsgebouw. Hierdoor heeft er mogelijk op bepaalde delen en tot op zekere diepte bodemverstoring als plaatsgevonden als gevolg van bebouwing.

3.2 VERWACHTINGSMODEL

Vanwege de grote diepte waarop het Pleistocene landoppervlak zich bevindt kan een specificatie voor de periode Laat-Paleolithicum-Neolithicum achterwege blijven. Vrijwel het gehele Neolithicum was het plangebied onderdeel van een open getijdengebied. Rond 2500 voor Chr. werd het bekken van dit getijdengebied door verlanding kleiner en werd de invloed beperkt tot enkele zeegaten in een verder gesloten kust. Hieraan ligt het ontstaan van het Oer-IJ aan ten grondslag.

Vanaf de verlanding van het Oer-IJ estuarium in de Bronstijd, de daaropvolgende definitieve afsluiting van de monding van het Oer-IJ in de Late IJzertijd tot de vernatting en veengroei in de Vroege Middeleeuwen was het plangebied goed bewoonbaar. Vanwege de ligging op een kwelderwal was dat vrij zeker van toepassing voor het plangebied. Om die reden is de archeologische verwachting hoog voor de periode Bronstijd-Late Romeinse tijd/Vroege Middeleeuwen. Omdat het gebied rond 1000 werd ontgonnen is er een hoge archeologische verwachting vanaf de Middeleeuwen. Afgezien van een periode van overstromingen rond 1250 na Chr., geldt er een hoge archeologische verwachting vanaf ca. 1000 na Chr.

Nederzettingen uit de periode bronstijd – middeleeuwen hebben meestal een omvang tussen 500 – 2000 m² (huisplaats) of meer dan 8000 m² (dorp).¹⁵

Resten van de Bronstijd tot Vroege Middeleeuwen worden vanaf ca. 50 cm, onder de pikklei verwacht. Vanaf de Late Middeleeuwen tot Nieuwe tijd kunnen resten liggen in de top van de natuurlijke ondergrond, mogelijk dicht onder het maaiveld onder een bouwvoor of eventuele ophogingslaag. Eventuele resten bestaan uit vuursteenstrooiingen (in mindere mate bronstijd en ijzertijd). Daarnaast kan (gefragmenteerd) aardewerk worden verwacht, evenals houtskool, verbrande huttenleem en natuursteen. Vanaf ongeveer de 17^e eeuw is ook baksteen te verwachten (rurale gebieden; in bewoningskernen al eerder). Deze vondstcategorieën bevinden zich onder of in (na de Late Middeleeuwen) de pikklei of direct onder een bouwvoor. Daarnaast kunnen grondsporen worden verwacht. Het gaat daarbij overwegend om paalkuilen, greppels en afvalkuilen en dergelijke. Deze bevinden zich in de top van de ondergrond en kunnen zich tot op grote diepte uitstrekken.

¹⁵ bron: Tol e.a., 2006.

HOOFDSTUK 4 SELECTIEADVIES

Op basis van het uitgevoerde booronderzoek is de kans groot dat het plangebied archeologische sporen bevat. Op basis van de onderzoeksresultaten wordt nader archeologisch onderzoek geadviseerd.

Gelet op de te verwachten prospectiekenmerken en prospecteerbaarheid van een eventuele vindplaats wordt geadviseerd dit vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een verkennend onderzoek.

De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Uitgeest, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, de mevrouw E. van Rooijen.

Mochten bij graafwerkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (033 421 74 56) of via de website: www.cultureelerfgoed.nl/contact.

literatuur

- Bakker, A.M., 2003. *Onderzoeksgebied boerderijplaats Klein-Ter Haver, gemeente Bedum; een inventariserend archeologisch onderzoek*. RAAP-notitie 289. Amsterdam.
- Berendsen, H.J.A., 2005 (1997). *Landschappelijk Nederland. De fysisch geografische regio's*. Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2008. *De vorming van het land*. Assen.
- Borsboom, A.J. en J.W.H.P. Verhagen, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). Gouda.
- Bosch, J.H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A*.
- Exaltus, R.P. en C.M. Soonius, 1997. *Bescherming antropogenen waardevolle terreinen t.b.v. de uitvoering bijdragenregeling bodembeschermingsgebieden*. Raap-Rapport 188. Amsterdam.
- Heeringen van R.M., E. Louwe, J. de Moor en K. Klerks, 2009. *Capaciteitsvergroting rijksweg A9 (Alkmaar – Uitgeest) pechhavens en aansluiting Heiloo*. V679. Amersfoort.
- Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- Salomons, K.T., 2018. *Archeologisch bureauonderzoek plangebied De Koog in Uitgeest, Gemeente Uitgeest (NH)*. Hollandia reeks 704. Zaandijk.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen en M. Verbruggen, 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek v2*. SIKB.
- Tuinman en Brattinga, 2019. *Inventariserend veldonderzoek d.m.v. verkennende boringen Uitgeest – De Koog*. Hollandia reeks 724. Zaandijk.
- Vos, P.C. In: M. Langeveld en G. Sterk, 2012. *Castricum – Zanderij Zuid, verkennend archeologisch proefsleuvenonderzoek en inventariserend booronderzoek*. Met bijdragen van Z. Beeren, V. van den Brink, P.C. Vos en J.J.A. Wijnen. Zuidnederlandse Archeologische Notities. Amsterdam
- Vos, P. C., 2015: *Origin of the dutch coastal landscape. Long-term landscape evolution of the Netherlands during the Holocene, described and visualized in national, regional and local palaeogeographical map series*.
- Weerts, H.J.T., 2003: *Formatie van Naaldwijk, Beschrijving lithostratigrafische eenheid*, Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, Delft/Haarlem

Archeologische databases/internetbronnen

ArchisIII
www.boorstaten.nl
www.topotijdreis.nl
www.hisgis.nl

www.grondwatertools.nl
www.kadastralekaart.com

Gebruikte kaarten

Historische kaarten. Bron: www.topotijdreis.nl. Geraadpleegd op 20/10/2020

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2), nauwkeurigheid Z-waarde ≤ 5 cm. Bron: www.ahn.nl. Geraadpleegd op 6/10/2020

Eerste kadastrale kaart uit circa 1832. Bron: www.hisgis.nl. Geraadpleegd op 20/10/2020.

Kaart waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen. Bron: www.zoeken.cultureelerfgoed.nl. Geraadpleegd op 20/10/2020

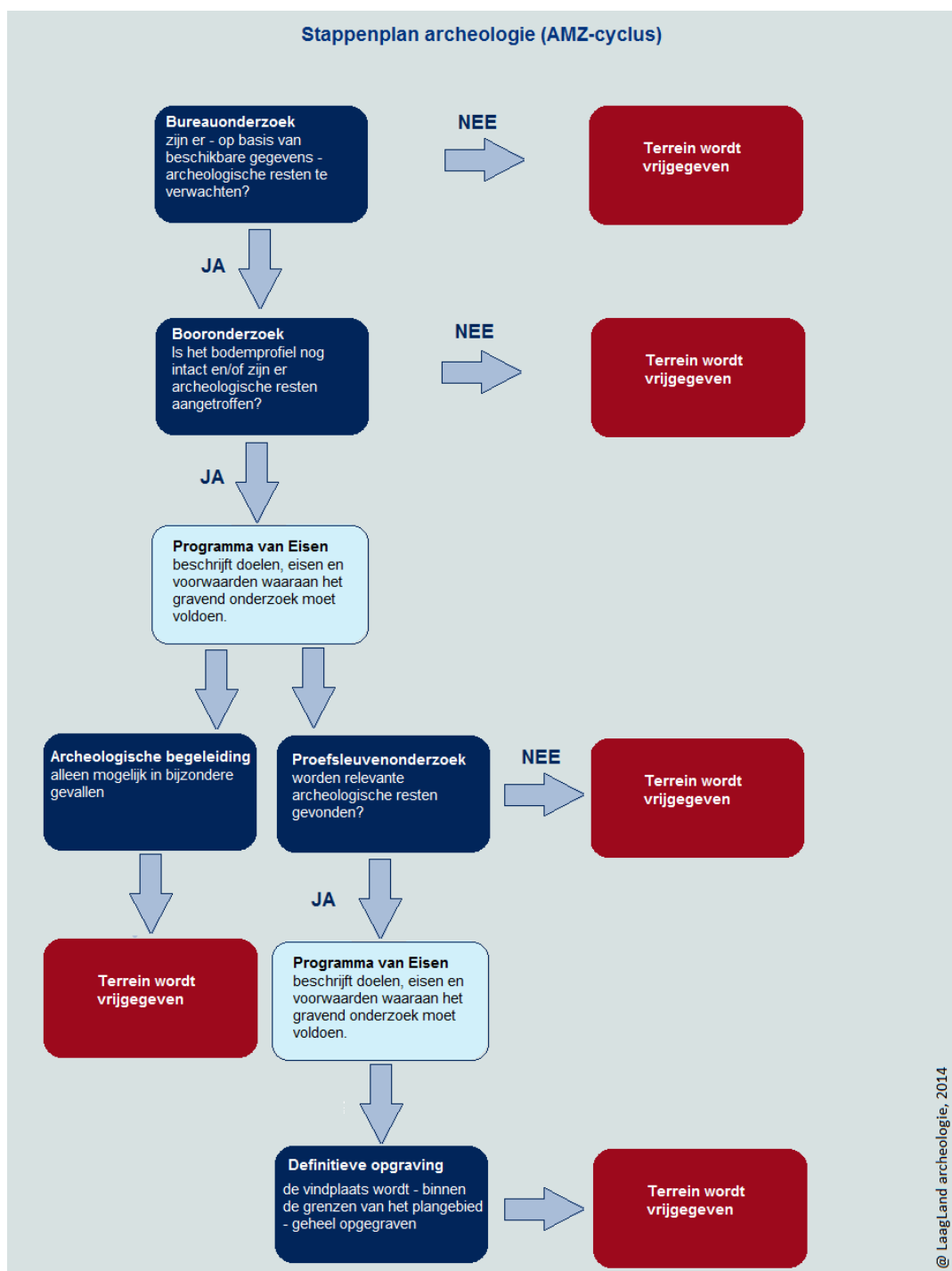
Verwachtingskaart. Bron: gemeente Uitgeest. Geraadpleegd op 20/10/2020

Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 20/10/2020

Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 20/10/2020

Topografische kaart, schaal 1:10.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 20/10/2020

BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

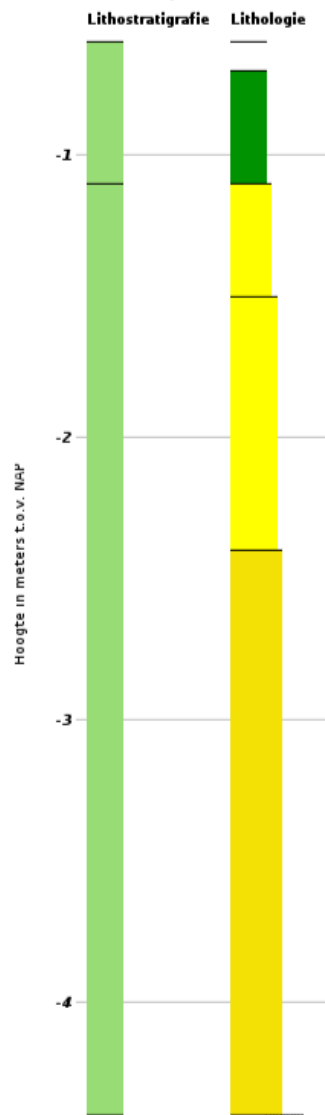

BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd		C	1795	
		B	1650	
		A	1500	
Middeleeuwen		Laat	1250	
		Vol	1050	
		vroeg	Ottoons	900
			Karolingisch	725
			Merovingisch	450
Romeinse tijd		Laat	270	
		Midden	70 na Chr.	
		Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	Ijzertijd	Laat	250	
		Midden	500	
		Vroeg	800	
	Bronstijd	Laat	1100	
		Midden	1800	
		Vroeg	2000	
	Neolithicum	Laat	2850	
		Midden	4200	
		Vroeg	4900/5300	
	Mesolithicum	Laat	6450	
		Midden	8640	
		Vroeg	9700	
	Paleolithicum	Jong	35.000	
		Midden	250.000	
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

BIJLAGE 3 BOORSTATEN DINO-LOKET

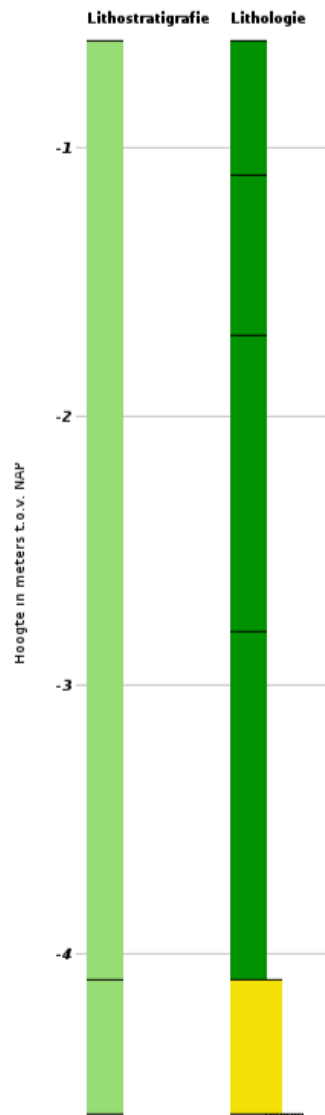
Boormonsterprofiel

Identificatie : B19C1679
 Coördinaten : 109450 , 505880 (RD)
 Maaiveld: -0.60 m t.o.v. NAP
 Beschikbare informatie: Digitale opnamegegevens
 Beschrijfmethode: Onbekend
 Kwaliteit interpretatie: Geautomatiseerd toegekend

Lithostratigrafie	Lithologie
NAWA	Klei
	Zand fijne categorie
	Zand midden categorie
	Niet benoemd

Boormonsterprofiel

Identificatie : B19C1681
 Coördinaten : 109420 , 505800 (RD)
 Maaiveld: -0.60 m t.o.v. NAP
 Beschikbare informatie: Digitale opnamegegevens
 Beschrijfmethode: Onbekend
 Kwaliteit interpretatie: Geautomatiseerd toegekend

Lithostratigrafie

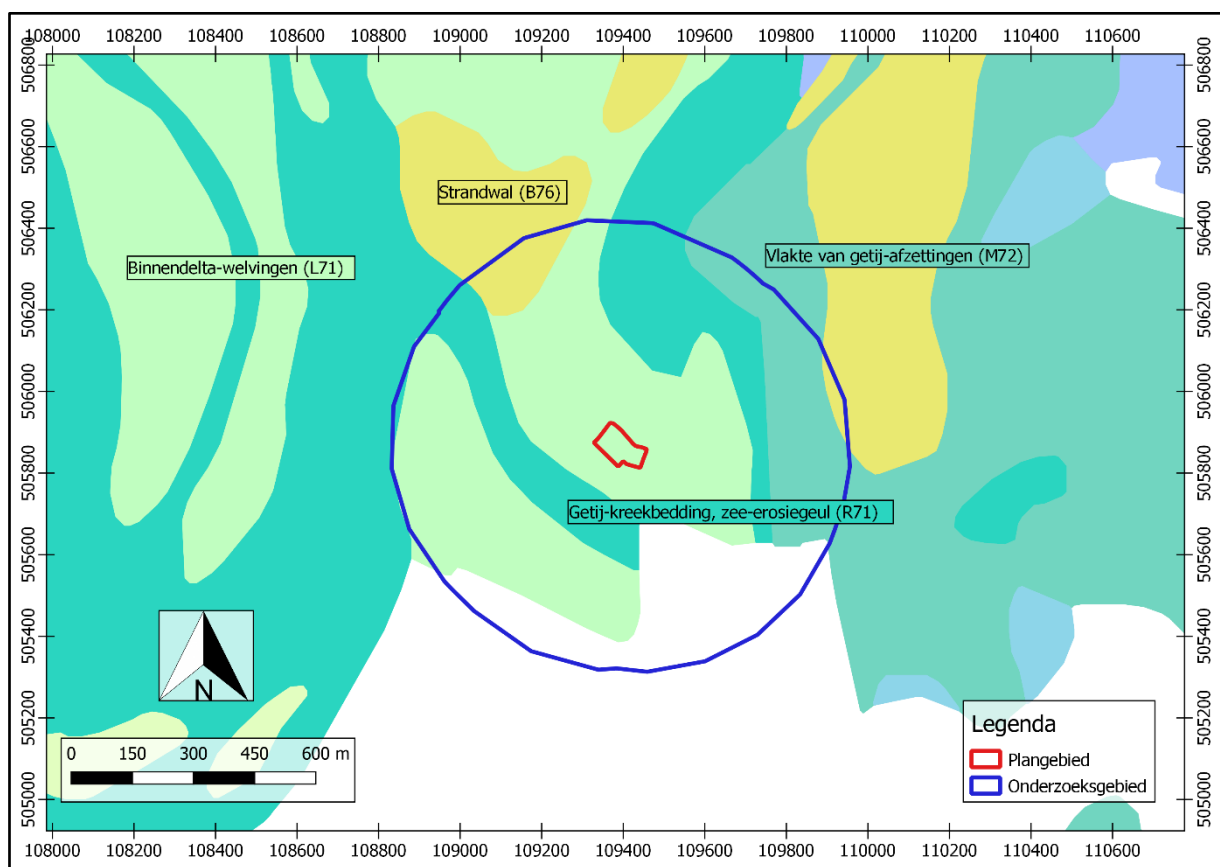
NAWA

Lithologie

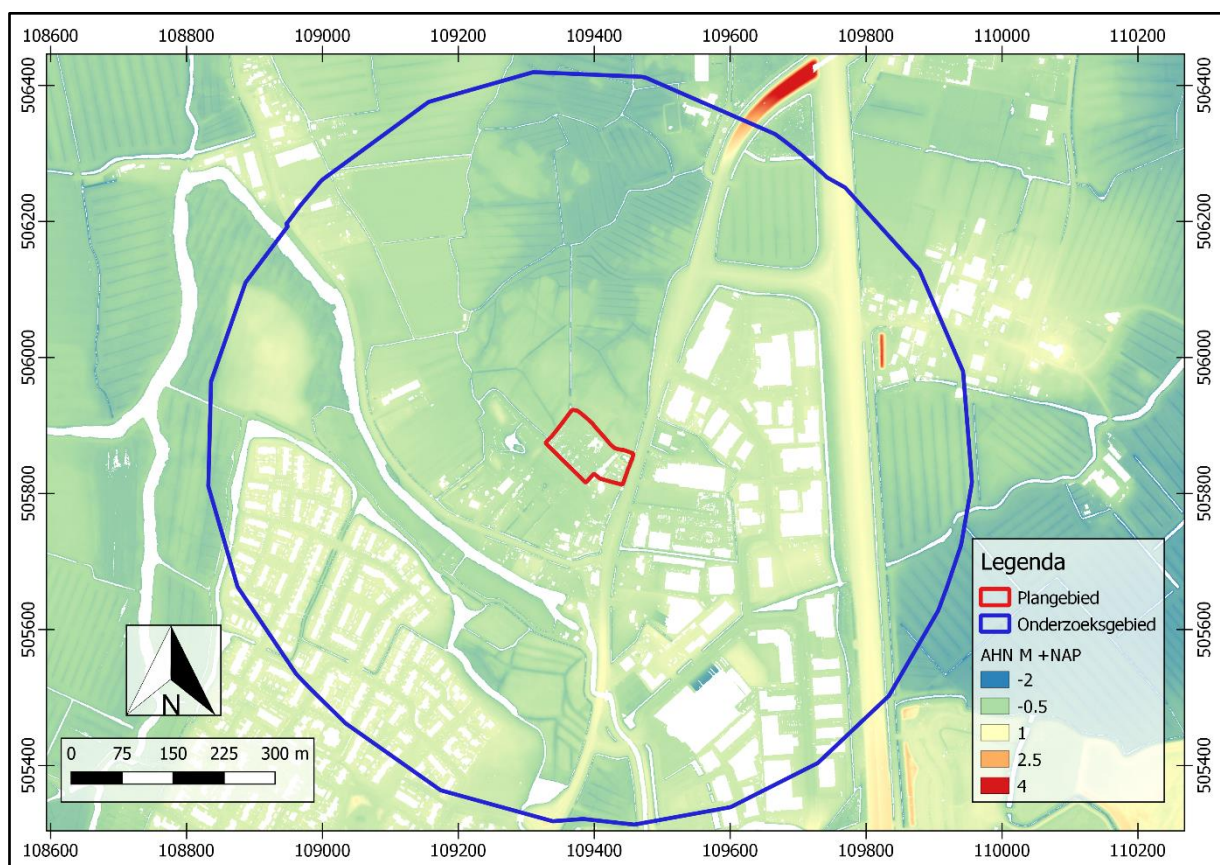
Klei

Zand midden categorie

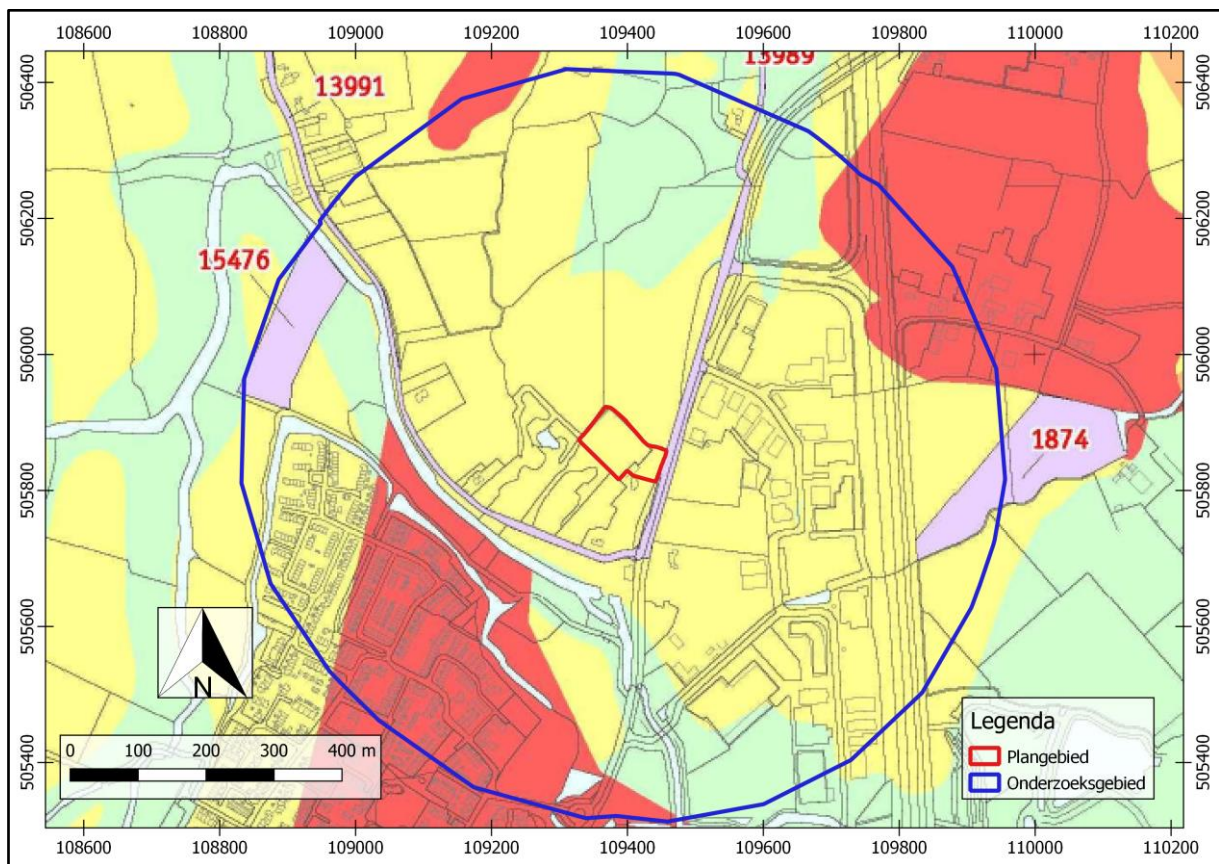
BIJLAGE 4 GEOMORFOLOGISCHE KAART

BIJLAGE 5 ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND

BIJLAGE 6 GEMEENTELIJKE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSKAART

Archeologische beleidsnota gemeente Uitgeest

Archeologische beleidskaart met voorschriften behoeve van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

RAAP-notitie 3694, kaartbijlage 1, schaal 1:15.000

legenda

Archeologisch Waardevol Gebied (AWG)

- AWG1: wettelijk beschermd archeologisch monument
- AWG2: historische dorpskern (niet-beschermd archeologisch monument)
- AWG3: overige niet-beschermd archeologische monumenten

Archeologisch Waardevol Verwachtingsgebied (AWV)

- AWV1
- AWV2
- AWV3
- AWV4

voorschriften in bestemmingsplan

(bij bodemingrepen dieper dan 35 cm -Mv)

bodemingrepen alleen toegestaan met vergunning van de provincie Noord-Holland of RCE

plangebieden groter dan 100 m²: vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek

vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek (ondergrens: 0 m²)

voorschriften in bestemmingsplan

(bij bodemingrepen dieper dan 35 cm -Mv; voor type doel, zie rapport 1636 en kaartbijlage 6)

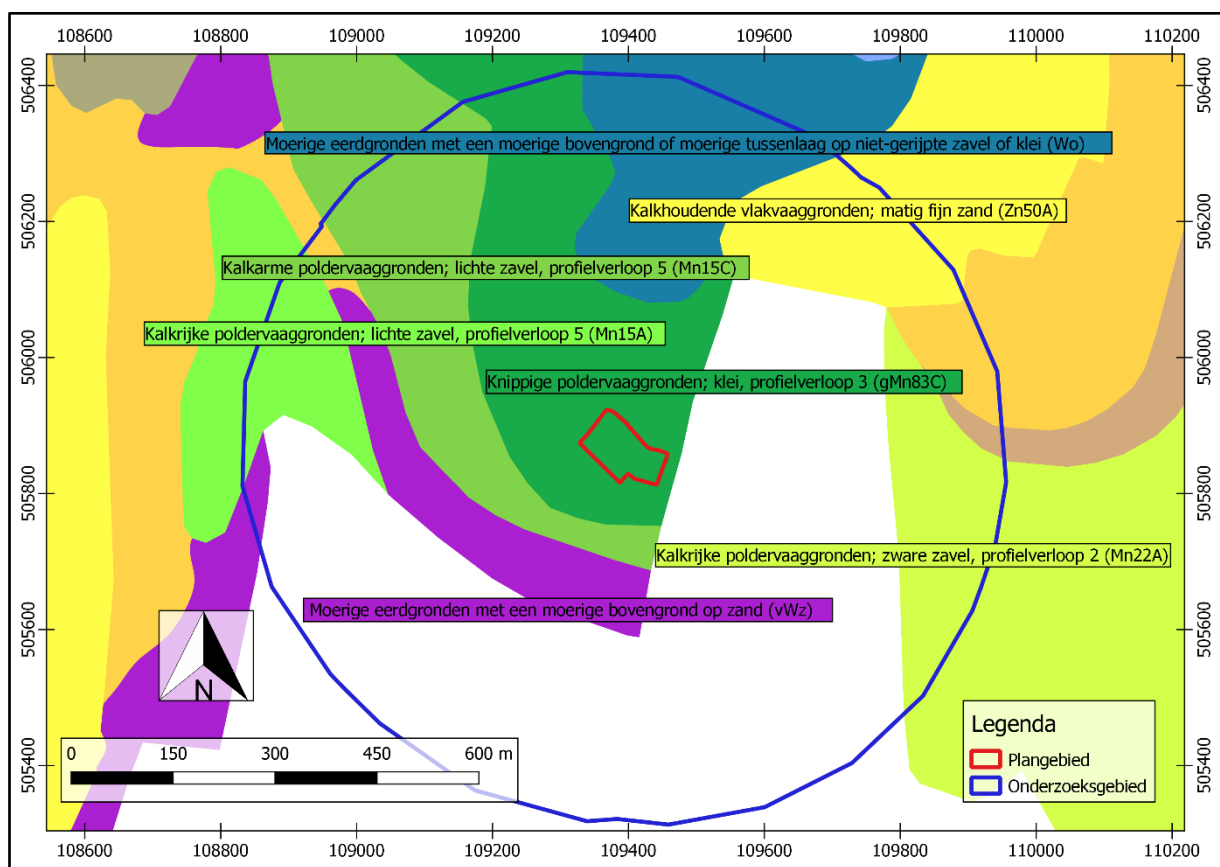
plangebieden groter dan 500 m²: vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek

plangebieden groter dan 1000 m²: vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek

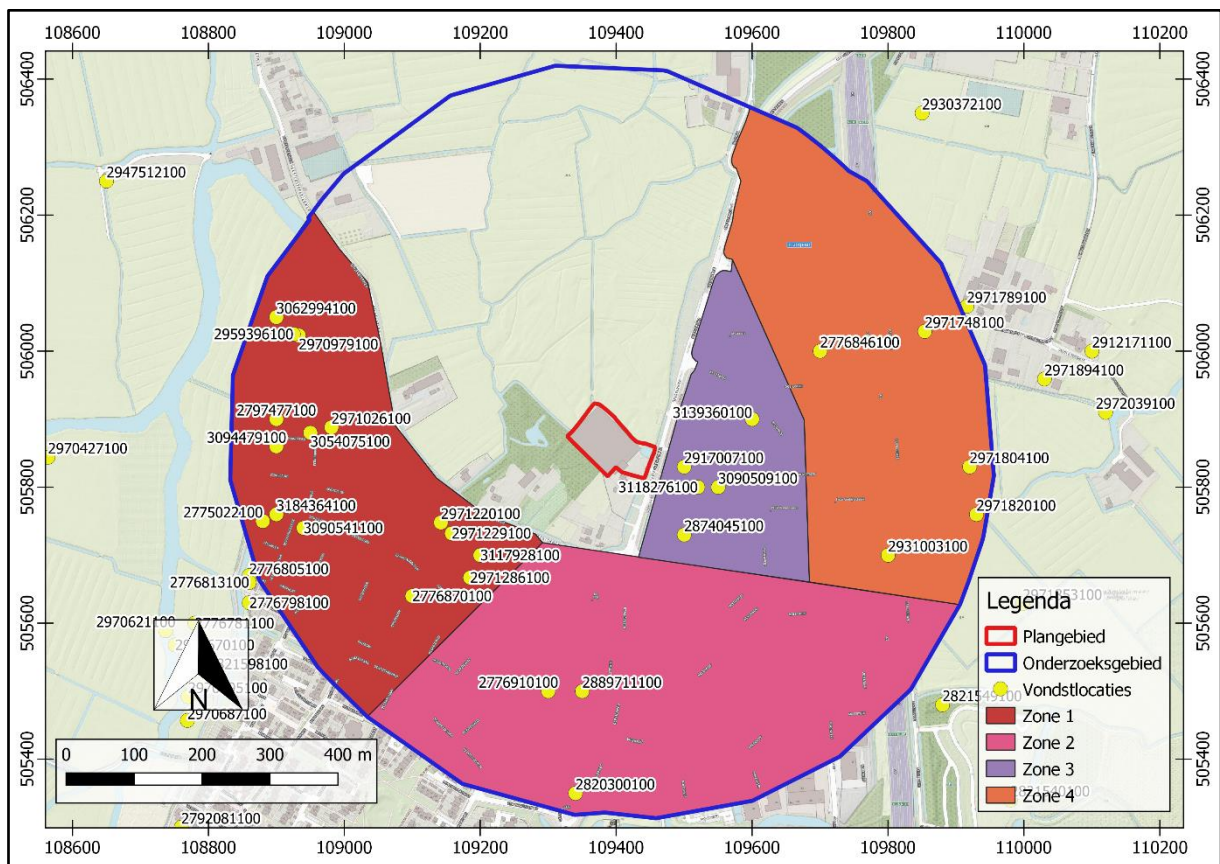
plangebieden groter dan 2500 m²: vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek

plangebieden groter dan 5000 m²: vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek

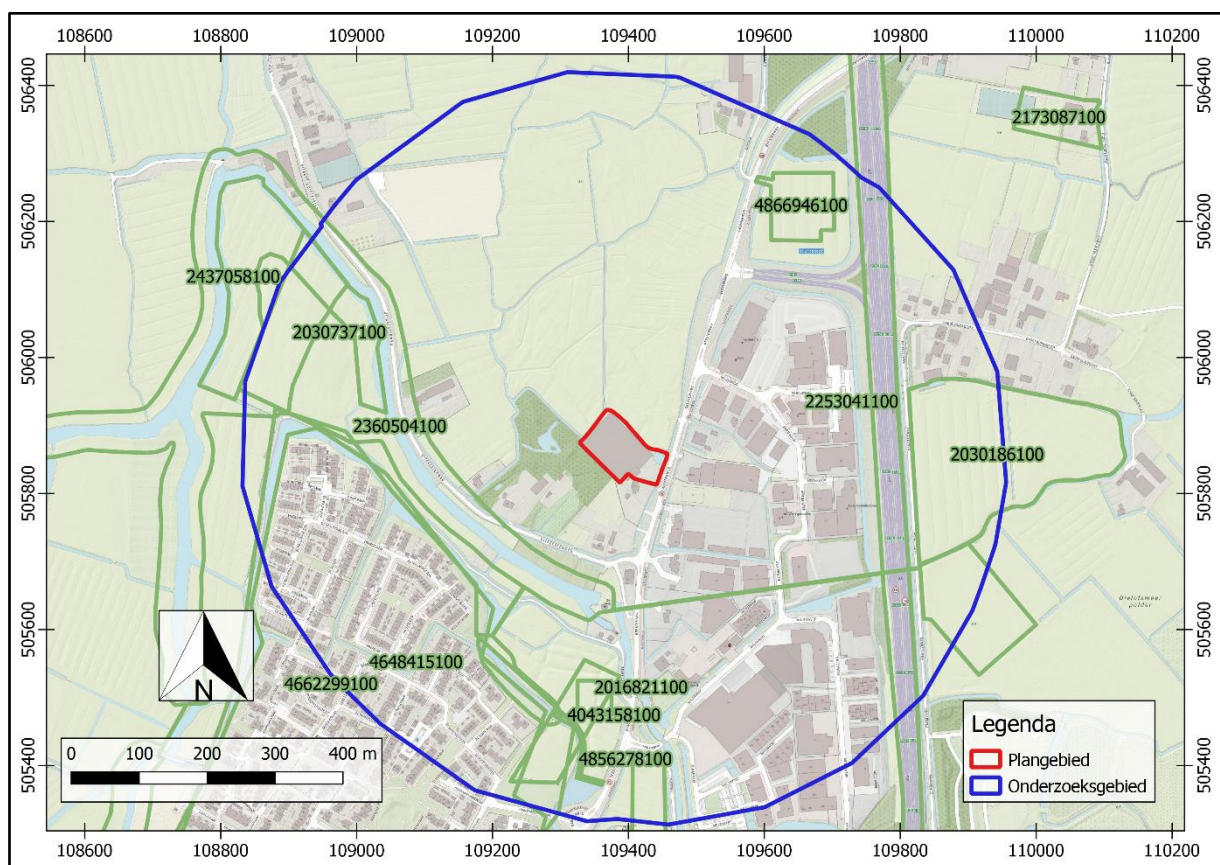
BIJLAGE 7 BODEMKAART

BIJLAGE 8 WAARNEMINGEN

BIJLAGE 9 ONDERZOEKSMELDINGEN

BIJLAGE 10 AMK-TERREINEN

